

B/4478. számú

JELENTÉS

a 2015-2017. évi, magyarországi főbb természeti csapásokra és az ember okozta katasztrófákra kiterjedő kockázatelemzésekről, a katasztrófák elleni védekezésre történő felkészülés helyzetéről, illetve a védekezésről

**Előadó:
Dr. Pintér Sándor
belügyminiszter**

Budapest, 2019. február

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 8. § (2) bekezdés e) pontja alapján a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter háromévente jelentést készít az Országgyűlésnek és a Kormánynak a főbb természeti csapásokra és az ember okozta katasztrófákra kiterjedő kockázatelemzésekről, a katasztrófák elleni védekezésre történő felkészülés helyzetéről, illetve a védekezésről.

Tekintettel a törvényi előírás fentiekben jelzett követelményeire, a jelentés három fő pilléren nyugszik:

1. A kockázatok elemzése, értékelése.
2. A megelőzés, felkészítés során tett intézkedések.
3. Rendkívüli események kezelése.

1. A kockázatok elemzése, értékelése

1.1. Települések katasztrófavédelmi besorolásának felülvizsgálata

Az ország településeit az adott település vonatkozásában lefolytatott kockázatbecslési eljárás eredményeként katasztrófavédelmi osztályokba kell sorolni. A katasztrófavédelmi osztályba sorolást a települést érintő veszélyeztető hatások komplex elemzése alapján, kockázatbecslés útján kell megállapítani. A kockázatazonosítás, a kockázatelemzés és a kockázatértékelés átfogó folyamatát jelenti. A kockázatazonosítás során az adott területen a helyi sajátosságokra és jellemzőkre tekintettel, valamennyi ismert veszélyeztető hatást figyelembe kell venni. A kockázatazonosítást követően a kockázatelemzés és -értékelés során meg kell határozni a település területére vonatkozó egyes veszélyeztető hatások következményeit, valamint a bekövetkezés valószínűségét (gyakoriságát), figyelemmel az egyes veszélyeztető hatások egymásra gyakorolt és együttes hatására is. A település az azonosított veszélyeztető hatások és a bekövetkezési gyakoriság, valamint a korrekciós tényező alapján kapott értékeknek megfelelően kerül katasztrófavédelmi osztályba (három) besorolásra. Az osztályba sorolás határozza meg az adott település polgári védelmi szervezetének méretét, valamint a veszélyelhárítási tervezését, különös tekintettel a lakosság felkészítésére, riasztására és a katasztrófavédelmi gyakorlatok szervezésére.

A preventív megelőzési feladatok hatékonyabb megvalósulása, a természetes és épített környezetünk változásai, a veszélyeztető hatások módosulása miatt a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolása évente felülvizsgálatra és szükség szerint módosításra került. A módosítások elősegítették az eseménykezelés hatékonyságának növelését is.

2015-ben 15 település átsorolása vált indokolttá, így 2016. január 1-jétől a 3177 településből 178 település I., 1325 település II. és 1674 település III. osztályba került. Az átsorolás eredményeként 8 település katasztrófavédelmi veszélyeztetettsége nőtt, 7 településé pedig csökkent. A veszélyeztetettségben bekövetkezett változásokat 10 település esetén civilizációs, 5 településnél természeti veszélyek növekedése/csökkenése okozta.

Az átsorolások háttérében a civilizációs veszélyeztetettség tekintetében alsó/felső/küszöbérték alatti veszélyes üzemek tevékenységének megkezdése/befejezése áll. Ebben az esetben olyan veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmények vizsgálatáról van szó, ahol a jelenlevő veszélyes anyagok a vonatkozó jogszabály üzemazonosítási szempontjai alapján meghatározható alsó küszöbértéket el nem érő vagy az alsó küszöbértéket elérő vagy meghaladó, de a felső küszöbértéket el nem érő mennyiségben vannak jelen. Az átsorolások háttérében a természeti veszélyek esetén a települések árvízi veszélyeztetettségének csökkenése/növekedése állt.

Megye	Ssz.	Település	2015	2016	Változás
Baranya	1.	Bóly	II.	I.	↑
	2.	Helesfa	II.	III.	↓
	3.	Hobol	III.	II.	↑
Békés	4.	Körösladány	II.	I.	↑
Borsod-Abaúj-Zemplén	5.	Szendrőlád	I.	II.	↓
Győr-Moson-Sopron	6.	Nyalka	III.	II.	↑
Hajdú-Bihar	7.	Monostorpályi	II.	III.	↓
Jász-Nagykun-Szolnok	8.	Mezőtúr	II.	I.	↑
Nógrád	9.	Nógrád	II.	III.	↓
Pest	10.	Diósd	III.	I.	↑
	11.	Dunaharaszti	I.	II.	↓
	12.	Szigetszentmiklós	I.	II.	↓
Szabolcs-Szatmár-Bereg	13.	Kisvárd	I.	II.	↓
Vas	14.	Hegyfalu	II.	I.	↑
Zala	15.	Zalaszentgrót	II.	I.	↑

2016-ban szintén 15 település átsorolása vált szükségessé, így 2017. január 1-jétől hazánk 3177 településéből 179 település I., 1325 település II. és 1673 település III. osztályba került. A felülvizsgálat eredményeként 9 település katasztrófavédelmi veszélyeztetettsége nőtt, 6 településé pedig csökkent. A veszélyeztettségben bekövetkezett változásokat 9 település esetén civilizációs, 5 településnél természeti, valamint 1 településnél egyéb eredetű veszélyek növekedése/csökkenése okozta.

Az átsorolások háttérében a civilizációs veszélyeztettség tekintetében alsó/felső/küszöbérték alatti veszélyes üzemek tevékenységének megkezdése/befejezése és a települést keresztező közúton történő veszélyes áruk szállításának megszűnése állt. A természeti veszélyek esetén a települések ár- és belvízi veszélyeztettségének csökkenése/növekedése, az egyéb eredetű veszélyek esetén a vízkészletek stratégiai sérülékenységének és a humán járványok bekövetkezésének a növekedése indokolta a módosítást.

Megye	Ssz.	Település	2016	2017	Változás
Békés	1.	Füzesgyarmat	II.	I.	↑
	2.	Kondoros	I.	II.	↓
	3.	Szeghalom	II.	I.	↑
	4.	Vésztő	II.	I.	↑
Fejér	5.	Seregélyes	II.	III.	↓
Főváros	6.	XXIII. kerület	I.	II.	↓
Győr-Moson-Sopron	7.	Gönyű	I.	II.	↓
	8.	Győrújbarát	III.	II.	↑
Heves	9.	Füzesabony	II.	I.	↑
Jász-Nagykun-Szolnok	10.	Kengyel	III.	II.	↑
Komárom-Esztergom	11.	Tokod	III.	II.	↑
	12.	Diósd	I.	III.	↓
Pest	13.	Alsónémedi	III.	II.	↑
	14.	Szakály	II.	I.	↑
Vas	15.	Pósfa	II.	III.	↓

2017-ben 4 település átsorolása vált szükségessé, így 2018. január 1-jétől hazánk 3177 településéből 180 település I., 1328 település II. és 1669 település III. osztályba került. A négy érintett település

mindegyike magasabb osztályba került, három esetben a civilizációs eredetű kockázatok növekedése, egy esetben pedig a természeti veszélyeztetettségéből adódó kockázatok növekedése indokolta az átsorolást.

Az átsorolások háttérében a civilizációs veszélyeztettség tekintetében a Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozó veszélyes üzem tevékenysége, míg a természeti veszélyek esetén a települést sújtó rendkívüli természeti csapások (jégverés, szélvihar, villámárvíz) álltak.

Megye	Ssz.	Település	2017	2018	Változás
Baranya	1.	Bakonya	III.	II.	↑
Komárom-Esztergom	2.	Tokodaltáró	III.	I.	↑
Tolna	3.	Tamási	III.	II.	↑
Vas	4.	Narda	III.	II.	↑

Valamennyi település rendelkezik az azonosított veszélyhelyzetek kezelési rendjét tartalmazó veszélyelhárítási tervvel. Az elmúlt három év változásaiból megállapítható, hogy növekedett az I. és II. katasztrófavédelmi osztályba sorolt települések száma, amelynek háttérében több esetben a rendkívüli időjárási eseményekből fakadó természeti veszélyek álltak.

A helyi és területi szintű veszélyelhárítási tervek a besorolás alapjául szolgáló kockázatbecslésekhez igazodnak.

	2015-től	2016-tól	2017-től	2018-tól
I. osztály	176 település	178 település	179 település	180 település
II. osztály	1.326 település	1.325 település	1.325 település	1.328 település
III. osztály	1.675 település	1.674 település	1.673 település	1.669 település
Változás	21 település	15 település	15 település	4 település

1.2. Kockázatértékelés fejlesztése

2012 végén az Európai Unió tagállamai felkérték az Európai Bizottságot, hogy a nemzeti kockázatértékelések alapján készítsen több ágazatra kiterjedő átfogó jelentést azokról a jelentősebb természeti és ember által okozott kockázatokról, amelyekkel az Európai Unió a jövőben szembesülhet, és amennyiben lehetséges és releváns, ennek során vegye figyelembe az éghajlatváltozás jövőbeni hatásait és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás szükségességét. Az uniós iránymutatás fókuszában a nemzeti kockázatértékelési, valamint a megelőzés, felkészültséget és tervezést célzó elemzési módszerek állnak. A bizottsági rendelet része az „éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és kockázatmegelőzés előmozdítása” című tematikus célkitűzés. Az ezzel kapcsolatos beruházások megvalósítása érdekében a tagállamoknak, így Magyarországnak is rendelkeznie kell katasztrófavédelmi célú nemzeti vagy regionális kockázatfelméréssel, méghozzá olyan, amely figyelembe veszi az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás lépéseit is. Ahhoz, hogy az uniós források tematikus elosztását biztosító Széchenyi 2020 Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programja (a továbbiakban: KEHOP) keretében tervezett fejlesztések végrehajthatóak legyenek, előbb a katasztrófa-kockázat-értékeléssel kapcsolatos ex-ante feltételt (olyan elfogadott feltétel, amelynek teljesítése előfeltétele a források lehívásának) kell teljesíteni.

Magyarország Kormánya a 1384/2014. (VII. 17.) Korm. határozattal elfogadta a „Magyarország nemzeti katasztrófa-kockázat-értékelési módszertanáról és annak eredményeiről szóló jelentés”-t (a továbbiakban: EX ANTE jelentés), amelynek az Európai Bizottság részére történő megküldésével 2014-ben hazánk már eleget tett a nemzeti katasztrófa-kockázat-elemzéssel kapcsolatos uniós elvárásoknak, és egyben lehetőséget teremtett a KEHOP keretében kiírt pályázatok végrehajtására. A BM Országos

Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) európai uniós finanszírozású projektjeinek száma: 25 db, a támogatás mértéke: 50.820.976.091 Ft.

„Vízgazdálkodással és az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos tervezés, informatikai és monitoring fejlesztés” KEHOP 1.1.0. pályázati kiírás keretében megvalósuló Katasztrófakockázat-értékelési rendszer kialakítása projektre a BM OKF sikeres pályázatot nyújtott be, így az EX ANTE jelentésben megállapított eredményekre építve a KEHOP-1.1.0-15-2016-00003 számú, Katasztrófakockázat-értékelési rendszer elnevezésű projekt keretében egy komplex térinformatikai rendszer kiépítését kezdte meg a katasztrófavédelem 2016. június 15-én. A komplex térinformatikai rendszer kiépítése várhatóan 2019.12.31-ig megtörténik, a tesztelések és korrekciók eredményeinek beépítése után az éles üzem aktiválása 2020.03.31-ig megvalósul.

A projekt fő célkitűzése egy olyan egységes térinformatikai alapú, on-line, központosított katasztrófakockázatértékelési rendszer kialakítása és működtetése, amellyel az egész ország területét lefedve, településszinten, veszélytípusonként lehetséges a katasztrófakockázatok területi azonosítása, a kockázati szintek meghatározása és ezáltal a védelmi igazgatás helyi, területi, valamint központi szintjének döntéstámogatása.

Az EX ANTE jelentésben megállapított kockázati területek köre leszűkítésre került, így az alábbi területek adják majd az új kockázatértékelési rendszer gerincét:

Kockázati területek	
1.	Időjárási szélsőségek
2.	Vizek kártételei
3.	Humán járványok
4.	Állatjárványok, haszonnövény-megbetegedések
5.	Nukleáris baleset
6.	Erdőtűz
7.	Földtani veszélyek
8.	Ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek

A projekt sikeres végrehajtása érdekében a BM OKF konzorciumi szerződést kötött az Országos Vízügyi Főigazgatósággal, az Országos Meteorológiai Szolgálatlal, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatallal, a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálatlal, az Országos Közegészségügyi Intézettel. A konzorcium vezetője a BM OKF.

A projekt során létrehozni tervezett közös adatbázisrendszer az érintett társszervezetek informatikai rendszerének interfészes összekapcsolásával jön létre, amely segíteni fogja a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolását a megállapított kockázatok szerint, a helyi, a területi, valamint a központi veszélyelhárítási tervek elkészítését, támogatva ezzel a katasztrófák elleni védekezést a megelőzés és a felkészülés időszakában is.

A kockázati és kárhelyszíneken a helyszíni adatgyűjtést támogató légi felderítési képességekkel rendelkező mobil egységek létrehozása, nappali és hőkamerás pilóta nélküli légi járművek (és hozzákapcsolódó tartozékok, valamint a terepre történő kiszállást és műszaki kiszolgálást lehetővé tevő járművek) beszerzése, a légi járművet kezelő személyzet kiképzése is része a projekt megvalósításának.

A katasztrófakockázat-értékelési rendszerbe kerülő helyszíni adatrögzítésből származó adatok segítségével a múltban megvalósult esemény alapján forgatókönyv állítható fel a várható esemény bekövetkezéséből fakadó hatásokra vonatkozóan, így ezek a döntéstámogatást szolgálják majd.

2. A megelőzés, felkészítés során tett intézkedések

2.1. A védelmi igazgatási rendszer működtetése

A honvédelmi ágazattal együttműködve a fővárosi és megyei védelmi bizottságok titkárságai részére 2015-ben új, egységes ügyrendmintát, majd 2016-ban egységes Szervezeti és Működési Szabályzat mintát készítettünk, amelyek alapján az egyes védelmi bizottságok elfogadták saját szabályozóikat.

A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (a továbbiakban: KKB) tevékenységének a támogatása, valamint megalapozott döntés-előkészítése érdekében megalakult a KKB Tudományos Tanács (a továbbiakban: KKB TT) Nukleárisbaleset-elhárítási Műszaki Tudományos Szekciója.

A Miniszterelnökség által meghatározott, a kormányhivatalok munkatársait érintő szakmai programok megvalósítása keretében 2016-ban a honvédelmi ágazattal közösen hét helyszínen felkészítést tartottunk a fővárosi/megyei kormányhivatalok, valamint a fővárosi kerületi és járási hivatalok munkatársai részére. A szakmai program keretében a felkészítésnek helyet adó megye (főváros) katasztrófavédelmi kockázatai mellett a katasztrófaveszély, illetve a veszélyhelyzet kihirdetésének feltételeiről, valamint a honvédelmi igazgatás hibrid hadviseléssel, terrorizmussal és a tömeges migrációval kapcsolatban kaptak tájékoztatást a résztvevők. A szakmai képzés hozzájárult a védelmi igazgatás rendszerének hatékonyabbá tételéhez, mind katasztrófavédelmi, mind honvédelmi szempontból.

A szakmai képzések 2017-ben tovább folytatódtak, így ismételten regionális védelmi igazgatási felkészítést tartottunk 7 alkalommal Pakson a megyei (fővárosi) kormányhivatalok, valamint a járási (kerületi) hivatalok munkatársai részére, amelynek fő témája a nukleárisbaleset-elhárítási ismeretek voltak.

2.1.1. A védelmi igazgatás nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos feladatai, gyakorlatai

A nukleárisbaleset-elhárítási ismeretek bővítése kiemelten fontos volt, tekintettel arra, hogy a 2017. június 21–22. közötti időszakban a Nemzetközi Atomenergia Ügynökséggel (a továbbiakban: NAÜ) közösen végrehajtottuk a ConvEx-3-2017. nemzetközi nukleárisbaleset-elhárítási gyakorlatot, amelyet Juan Carlos Lentijo, a NAÜ nukleáris biztonságért és védetségért felelős főigazgató-helyettese „tökéletesen megfélelt”-nek minősített. („Because of the work done by the Hungarian Authorities in preparation for the ConvEx-3 emergency exercise and during the exercise itself, the exercise objectives were fully met.”)

A 83 ország és 11 nemzetközi szervezet részvételével zajló gyakorlatot a NAÜ történetének legnagyobb gyakorlatának nevezte, figyelemmel arra, hogy soha ennyi résztvevő nem vett még részt nemzetközi nukleárisbaleset-elhárítási gyakorlaton. További újdonság volt a valós minták alapján megszervezett labormérési gyakorlat, amelyen 41 ország 121 laborja vett részt.

Mindezek mellett a leglényegesebb innováció az volt, hogy az atomerőmű alájátszásával a 27 órás valós idejű reagálást követően 9 órában, 3 napos időbeni előreugrást végrehajtva a késői időszaki veszélyhelyzeti scenárióra való reagálás is gyakorlásra került, ami példa nélküli a ConvEx gyakorlatok történetében.

A gyakorlatot követően a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatallal és az Országos Atomenergia Hivatallal együtt a BM OKF szakértője is előadást tartott a NAÜ székházában megrendezett konferencián.

Hazánk gyakorlatra történő felkészülése 2016 júniusában indult. Ennek első lépéseként meghívtuk a NAÜ EPREV (Emergency Preparedness Review Service - Veszélyhelyzeti Felkészültség Felülvizsgálata) misszióját. A Kanadából, Litvániából, Franciaországból, Portugáliából, Csehországból és Hollandiából érkező szakértőkből álló delegáció a hazai nukleárisbaleset-elhárítás jogszabályi hátterét, szervezeti felépítését és felkészültségét stabilnak és eredményesnek ítélte meg, és kiemelte, hogy Magyarország jól felkészült a nukleáris és radiológiai veszélyhelyzetekre. A nemzetközi szakértők nagyra értékelték a magyar hatóságoknak a nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos elkötelezettségét. Sem törvényhozási, sem kormányzati szinten nem tartottak szükségesnek javító intézkedést, és a nemzetközi gyakorlatban is elismerést kiváltó 8 jó gyakorlatot azonosítottak. Ilyen volt többek között, hogy a magyar hatóságok proaktív módon hangolják össze veszélyhelyzet-kezelési programjaikat, illetve külön tárcaközi munkacsoportot működtetünk (Felsőszintű Munkacsoport) a nukleáris veszélyhelyzet-kezelési intézkedések naprakészen tartására. Összesen 9 témakörben láttak igényt további fejlesztésre, további 11 témakörben megfontolásra érdemes javaslatot fogalmaztak meg, amelyekre vonatkozóan a KKB 13/2016. (XI. 30.) számú határozatában intézkedési tervet fogadott el, amely 2017. december 31. napjával végrehajtásra került. Az ajánlások és javaslatok többek között az idegen nyelvű lakosságtájékoztatásra, a veszélyhelyzetben segítők védelmi stratégiájának kialakítására vonatkoztak, továbbá a NAÜ új általános biztonsági előírásai szerinti (GSR part 7.) intézkedési és beavatkozási szintek, valamint származtatott intézkedési szintek új értékeire vonatkozó nemzeti szabályozás kialakítását ösztönözték az ionizáló sugárzás miatti sugárterhelésből származó veszélyekkel szembeni védelmet szolgáló alapvető biztonsági előírások megállapításáról, valamint a 89/618/Euratom, a 90/641/Euratom, a 96/29/Euratom, a 97/43/Euratom és a 2003/122/Euratom irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2013/59/EURATOM tanácsi irányelv implementálása során, amely azóta meg is történt.

A felkészülés második lépéseként 2016. november 15–16-án országos nukleárisbaleset-elhárítási törzsvezetési gyakorlatot tartottunk az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Rendszerben (a továbbiakban: ONER) közreműködő központi, ágazati, területi és helyi szervek részvételével. A gyakorlat célja a 72 órás műveleti időugrás, valamint azt követően, a késői időszakra vonatkozó intézkedések bevezetésének gyakorlása volt. Az ONER időugrással kapcsolatos tapasztalatait (16 gyakorlat) a NAÜ is átvette a nemzetközi gyakorlat tervezésekor.

A gyakorlat után a vonatkozó EURATOM irányelvek változásának implementálása érdekében a jogszabály-változtatásokat követően, a gyakorlati tapasztalatok felhasználásával megújítottuk az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Terv (OBEIT) mellékletét képező Országos Lakossági Tájékoztatási Tervet, valamint közreműködtünk a nem radiológiai következményekkel kapcsolatos eljárásrend kialakításában.

2.1.2. A védelmi igazgatás NATO-tagságból eredő katasztrófavédelmi feladatai

A NATO-tagországok állam- és kormányfői a 2016. évi varsói csúcstalálkozón a különböző válsághelyzetekre, a polgári felkészültség ellenálló képességének növelése érdekében 7 alapkövetelményt fogadtak el: (1) a kormányzat folytonossága, (2) az energetika, (3) a tömegmozgások, (4) az élelmezés és vízellátás, (5) a tömeges sérültellátás, (6) a polgári kommunikációs rendszerek, valamint (7) a közlekedés/szállítás területén. Tekintettel arra, hogy az akkori és a jelenlegi státútumrendelet alapján is a belügyminiszter látja el a hazai és a nemzetközi polgári válságkezelésből, katasztrófavédelmi feladatokból fakadó kormányzati és koordinációs feladatokat, az ezzel kapcsolatos koordinációs feladatokat a BM OKF végezte.

A polgári felkészülés témakörében 2017. május 5-én Monsban a NATO Szövetséges Erők Európai Főparancsnokságán (SHAPE), illetve 2017. május 9-én Brunssumban vettünk részt meghallgatásokon. Ezt követően a NATO Védelmi Tervezési Kérdőív (NATO DPCS) polgári felkészültségi kérdéseinek megválaszolásában irányítottuk a CEP munkacsoport munkáját. (A CEP munkacsoport a NATO CEPC

– NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottság – három tervezési csoportjának szakterületeihez tartozó hazai, központi szintű szakértői részleg).

A hét alapkövetelmény tekintetében a katasztrófavédelemnek érintettsége leginkább a NATO által elvárt, 1.000 főt meghaladó tömeges mentési és sérültellátási területen van. A képességek fejlesztése érdekében a KKB részére előterjesztés készült egy országos gyakorlat megszervezésére vonatkozóan. A KKB az előterjesztést 2017 őszén elfogadta, a gyakorlat tervezése azóta folyamatban van.

2.2. A polgári védelmi erők alkalmazása, többszörözése

2.2.1. A HUNOR Központi Hivatásos Mentőszervezet és a HUSZÁR önkéntes mentőszervezet létszámtöbbszörözése, felkészítései

A HUNOR Központi Hivatásos Mentőszervezet (a továbbiakban: HUNOR) 2015-ben két nagy, nemzetközi komplex katasztrófavédelmi együttműködési terepgyakorlaton vett részt; Dániában az ENSZ INSARAG irányelvek szerinti városi kutatás-mentési, Horvátországban pedig egy, az árvizek kártételei elleni védekezéssel és vízről történő mentési feladatokkal kapcsolatos gyakorlaton.

2016-ban a mentőszervezet egy kiemelkedő szakmai színvonalúnak mondható, komplex katasztrófavédelmi együttműködési terepgyakorlat részese volt az Egyesült Királyságban, ahol városi kutatás-mentési feladatokat hajtott végre a Londoni Tűzoltóság, valamint a brit speciális mentőcsapatok körében. A „London EU 15” elnevezésű gyakorlat során a brit hatóságok kifejezetten erre az alkalomra felépítették egy londoni metróállomás pontos mását, és a mentőcsapatok egy szimulált metrórobbantás feltételezett sérültjeit mentették. A gyakorlat végrehajtásába a brit védelmi igazgatási rendszer egészét bevonták. A négynapos eseményre hazánkon kívül csak Olaszország és Ciprus mentőszervezeteit hívták meg. A gyakorlatot a brit sajtó „Európa legnagyobb katasztrófa-elhárítási gyakorlata”-ként jellemezte, amelyben több mint 200 szakértő és 2000 önkéntes vett részt.

A 2017. évben a HUNOR Portugáliában, a HUSZÁR önkéntes mentőszervezet (a továbbiakban: HUSZÁR) pedig Észtországból vett részt nemzetközi városi kutató-mentő gyakorlaton.

2017-ben egy kiemelkedő felkészültséget igénylő eseményre is sor került: a HUNOR harmadik, a HUSZÁR második alkalommal szerezte meg az ENSZ INSARAG minősítést, így a 210 fős HUNOR nehéz, a 80 fős HUSZÁR pedig közepes városi kutató-mentő képesítéssel vehet részt újabb 5 évig a hazai és a nemzetközi mentésekben. A minősítést komoly felkészülési időszak előzte meg. Az elmúlt három évben a HUNOR és a HUSZÁR mentőszervezetek felkészítése a gyakorlatokon túl is folyamatosan zajlott, a tagok elsajátítottak új kárterületi eljárásokat, vezetésirányítási módszereket, felderítési és koordinációs ismereteket és az egységek több alpinechnikai, megtámasztási és mentőkutyás képzésen és vizsgán is részt vettek. A HUNOR-ban dolgozó mentőkutyák és vezetőik a legmagasabb nemzetközi minősítéssel rendelkeznek, a Nemzetközi Mentőkutyás Szövetség (IRO) Mission Readiness Test (MRT) elnevezésű fokozatával, amelyet rendszeresen megújítanak.

A 2016–2017 között végrehajtott KEHOP-1.6.0-15-2016-00016 azonosítószámú, „Személyi és beavatkozó felszerelések beszerzése” elnevezésű projekt keretében a HUNOR mentőszervezet teljes állománya százmillió forint értékben jutott egységes, speciális munkavégzést biztosító ruházathoz, egyéni védőeszközökhöz, valamint új technikai felszerelésekhez. A technikai fejlesztések a bajbajutott emberek gyorsabb mentését, a hatékonyabb és dinamikusabb munkavégzést, a HUNOR állományának védelmét hivatottak szolgálni.

2.2.2. Az önkéntes mentőszervezetek létszámtöbbszörözése, műveleti alkalmazása

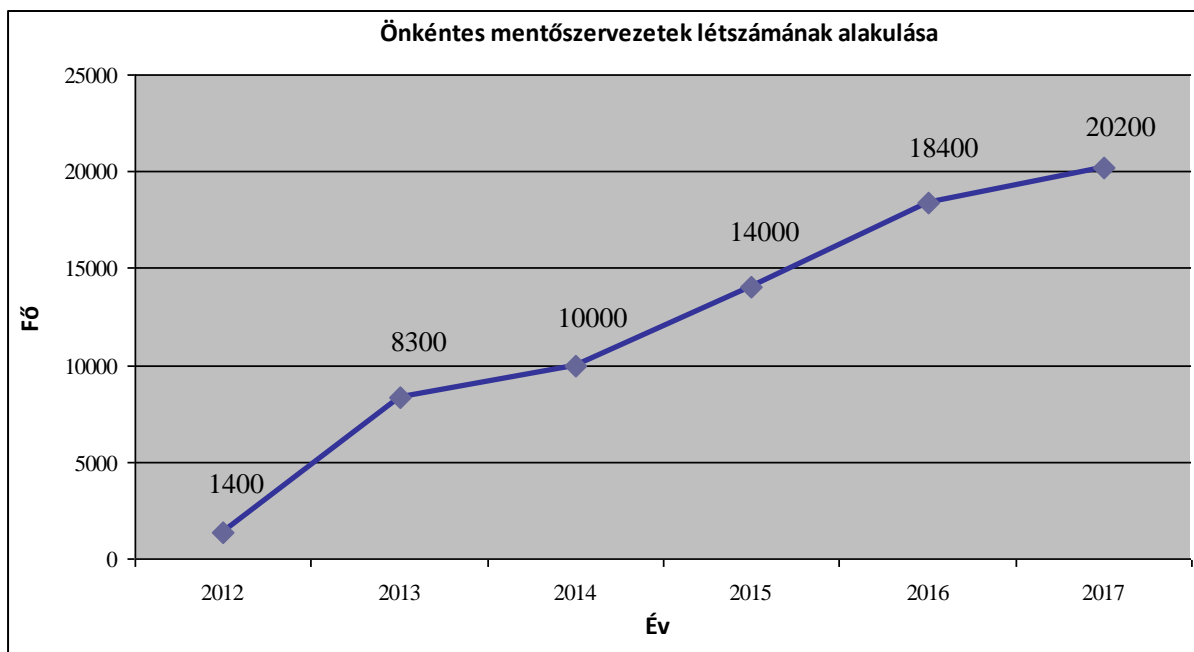
2012-től 2014-ig lezárult a Nemzeti Minősítési Rendszer kiépítése, a központi, megyei és járási önkéntes rendeltetésű mentőszervezetek létrehozása, valamint a mentőszervezetek képességének a fejlesztése. Az

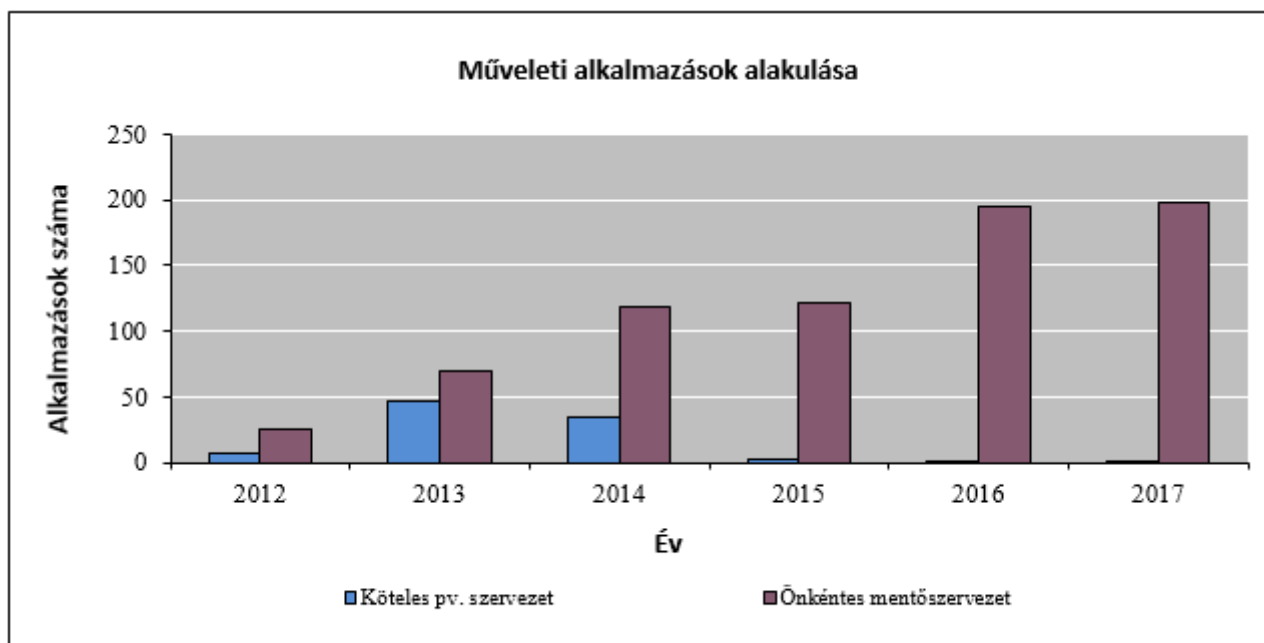
önkéntes szervezetek akkori tagsága 8200 főt számlált. 2015-től az I. és II. katasztrófavédelmi osztályba sorolt településeken települési rendeltetésű mentőszervezetek megalakítását kezdtük meg, még abban az évben 473 települési önkéntes mentőcsoport jött létre mintegy 6000 fővel, miután sikeres nemzeti minősítési gyakorlatot hajtott végre.

A kisebb létszámú települési szervezetek jellemzően alapvető vízkár-elhárítási tevékenységre szereztek minősítést, tekintve, hogy Magyarországon az árvízi veszélyeztetettség a legnagyobb.

2016-ban ez a szám ismét tovább nőtt. Az év folyamán a sikeres minősítő gyakorlatokat követően 973 települési önkéntes mentőcsoport alakult meg mintegy 10100 fővel. 2017. év végére pedig újabb 275 települési mentőcsoport jött létre 1800 fővel, valamint elkezdődött a már 2012-ben minősítést szerzett nagy létszámú, területi mentőszervezetek újraminősítésének folyamata. A Nemzeti Minősítési Rendszerben 5 évente esedékes újraminősítő gyakorlatát 12 megyei önkéntes mentőszervezet tartotta meg több mint 500 fővel. Így az önkéntes mentőszervezetek rendszere kialakításának első 5 éves időszaka végére már több mint 20.000 fő önkéntes szerezte meg nemzeti minősítését különféle szakterületekre vonatkozóan, és ezzel részt tud venni a katasztrófák elleni védekezésben.

Az önkéntes mentőcsoportok a 2015–2017 közötti időszakban aktívan részt vettek a katasztrófák elhárításában, főként árvízi védekezés, eltűnt személy keresése, viharkárok elhárítása, bűvár- és kötéltechnikai tevékenység alkalmazásával, műszaki mentési feladatok végrehajtásával. Kiemelten fontos, hogy az önkéntes mentőcsoportok alkalmazási lehetőségeinek spektruma évről évre bővül, így képességeik az eltűnt személyek felkutatásától az árvízi, belvízi védekezési feladatokon át a műszaki mentési-tűzoltási feladatokban való részvételig terjed.

Az egyre növekvő számú szervezetek képességeinek, képzési és technikai feltételeinek következetes, összehangolt fejlesztésére, működési költségére 2015 és 2017 között 100 millió forint, a központi költségvetésben biztosított pályázati forrás állt rendelkezésre.

A mentőszervezetek felszerelésére, képzésére, a mentési tevékenység és alkalmazások eredményességét javító eszközökkel történő ellátására jelenleg két KEHOP projekt irányul:

A KEHOP-1.6.0-15-2016-00017 azonosítószámú, „Önkéntes mentőszervezetek fejlesztése és felkészítése” tárgyú projekt keretében 200 db önkéntes mentőszervezet eszközállományát, védőfelszereléseinek számát, logisztikai kapacitását növeljük, valamint képzésükre kerül sor.

A KEHOP-1.6.0-15-2016-00021 azonosítószámú, „EU Polgári védelmi komplex modulok létrehozása, fejlesztése” tárgyú projekt célja pedig olyan, az önkéntes mentőszervezetek személyi bázisán alapuló modulok létrehozására irányul, amelyek moduláris rendszerben egymásra épülő egységei külön-külön és együttesen is bevetethők összetett katasztrófák kezelése során. A projekt keretében megvalósul a tagok speciális feladatokra történő felkészítése, továbbá a szükséges felszerelésekkel, eszközökkel, valamint járművekkel történő ellátása is.

Az új modulok a tevékenységüket támogató, vezetésirányítási és a logisztikai feladatokat ellátó, jelenleg működő szervezetek fejlesztésével válnak komplex rendszerré. Az így létrehozott komplex modulok az európai uniós polgári védelmi mechanizmushoz illeszkednek: a földi erdőtűzoltás, árvízi mentés csónakkal modulok előírásainak felelnek majd meg. A 3,8 milliárd forint összértékű projektek végrehajtása jelenleg folyamatban van.

2.2.3. A polgári védelmi szervezetek felkészítése

A Kat., valamint a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvényben meghatározott polgári védelmi feladatok ellátására központi, területi, települési, valamint munkahelyi polgári védelmi szervezetek működnek.

A polgári védelmi szervezetek felkészítésével és gyakorlatoztatásával kapcsolatos, jogszabályban meghatározott feladatokat a BM OKF évente főigazgatói utasítás kiadásával szabályozza. A polgári védelmi szervezetek éves felkészítési ütemtervei alapján a katasztrófavédelmi szervek minden évben végrehajtották a szervezetekbe beosztott személyek elméleti és gyakorlati felkészítését. Jelenleg országosan összesen 147.749 fő van települési polgári védelmi szervezetekbe beosztva, a felkészítések megközelítőleg 55.000 főt érintenek évente.

2.3. Veszélyes üzemek felügyelete

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzése, az egészség és környezet magas fokú védelme érdekében a katasztrófavédelmi hatóság ellátja a Magyarország területén működő veszélyes üzemek hatósági engedélyezési és felügyeleti feladatait.

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről, valamint a 96/82/EK tanácsi irányelv módosításáról és későbbi hatályon kívül helyezéséről szóló 2012/18/EU Európai Parlamenti és Tanácsi Irányelv (SEVESO III. Irányelv) rendelkezéseinek törvényi és rendeleti szinten történő átültetése a hazai szabályozásba 2015. június 1-jével megtörtént. A Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozó üzemek üzemeltetői végrehajtották a jogszabályok változásából eredő, a biztonsági dokumentációk felülvizsgálatát érintő kötelezettségüket, a kapcsolódó engedélyezési eljárásokat a katasztrófavédelmi hatóságok lefolytatták.

A katasztrófavédelem veszélyes üzemek szakterületének szakemberei a megelőzési feladatok egységes és hatékony végrehajtása érdekében a jogszabályok változásával kapcsolatban több mint 1000 főt készítettek fel, így a hatósági ügyintézők, a veszélyes üzemek, illetve a szakértő vállalkozások képviselői egyaránt bővítették a végrehajtáshoz szükséges jogalkalmazási ismereteiket.

2.4. Veszélyes áruk szállításának felügyelete

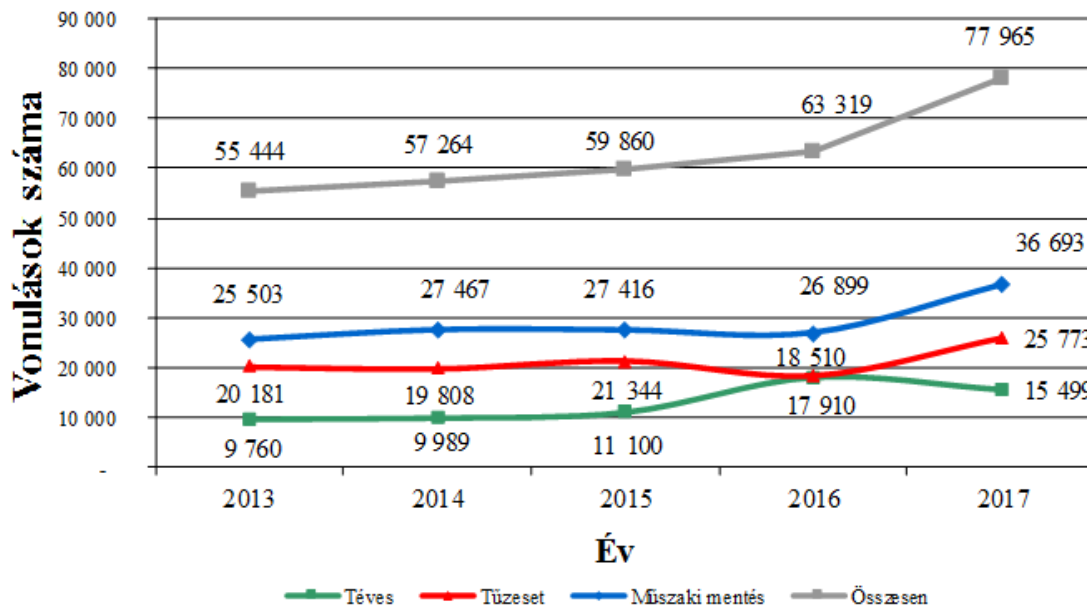
A szervezet eredményeket ért el a veszélyesáru-szállítással érintett közlekedési alágazatokban a balesetek megelőzése terén, miután 2015–2017 között közel másfélszeresére növelte az ellenőrzés alá vont járművek számát. Az ellenőrzések, valamint az elmúlt években rendszeresen szervezett „DISASTER” elnevezésű ellenőrzési akciók során ellenőreink több olyan szabálytalan járművet is kiszűrtek, amelyek nagy kockázatot jelentettek a közlekedés biztonságára. Az ellenőrzési akciók biztosították továbbá az illegális nemzetközi és belföldi veszélyes szállítmányok felderítését, a rejtett vagy szabálytalan veszélyesáru-szállítások feltárását, különös tekintettel a Magyarország területére belépő szállítmányok ellenőrzésére.

A közlekedés biztonságának növelése érdekében a katasztrófavédelem a közúti és vasúti veszélyesáru-szállítás vonatkozásában évente több gyakorlatot is tart, kiemelt figyelmet fordítva a káresemények hatékony és szakszerű felszámolására. A 2016. évben a veszélyes áruk vízi szállítását (ADN) végző hajókkal kapcsolatos rendkívüli események kezelésére a társhatóságokkal közösen egy nagyszabású gyakorlatot hajtottunk végre, amelyen részt vettek a Rendőrség, a NAV, a hajózási hatóság, az Országos Vízügyi Főigazgatóság és a mentők illetékes szervei, érintett egységei.

2.5. A mentő tűzvédelem további fejlesztése

2015 és 2017 között a mentő tűzvédelem diszlokációjának javításában további jelentős lépéseket tettünk. A hivatásos katasztrófavédelem rendelkezésére álló tűzoltó erők, eszközök átcsoportosításával és a helyi önkormányzatok feladatvállalásával létrehoztunk 42 katasztrófavédelmi őrsöt, amelyek a hivatásos tűzoltóparancsnokságok (a továbbiakban: HTP) részeként, de azok székhely településétől távolabb látják el a mentő tűzvédelmi feladatokat, ezáltal biztosítják a káresetekhez a gyorsabb kiérkezés és beavatkozás lehetőségét, növelve Magyarország lakosságának közbiztonságát.

Vonulások adatainak összehasonlítása

A mentő tűzvédelmi lefedettség javításának, a fehér foltok felszámolásának másik lehetőségeként nagy hangsúlyt fektettünk az önkéntes tűzoltó egyesületek (a továbbiakban: ÖTE) hatékonyabb működési feltételeinek kialakítására. Az ÖTE-k működési, műszaki-technikai fejlesztési, képzési költségeinek fedezetére pályázati forrás áll rendelkezésre. 2013 novemberében a tűzvédelmi törvény módosításával megteremtettük a jogszabályi kereteit az ÖTE-k önálló beavatkozási lehetőségének. A bevezetett intézkedések és támogatások eredményeként folyamatosan nő az ÖTE-k részvétele a káresetek felszámolásában, hiszen 2015-ben 3923, 2016-ban 4746, míg 2017-ben 7711 eseménynél működtek közre. Emellett folyamatosan nőtt a HTP-vel együttműködést kötő ÖTE-k száma is. 2015. évben 520, 2016. évben 556, 2017. évben pedig már 602 együttműködési megállapodással rendelkezünk.

Az ÖTE-k tevékenységének fontosságát jól szemlélteti, hogy támogatásukra az állam 2015-ben 400 millió Ft, 2016-ban 500 millió Ft, 2017-ben pedig szintén 500 millió Ft pályázati keretet biztosított, amely lehetővé tette a mentésbe bevonható egyesületek számára különleges műszaki eszközök beszerzését és működtetését, a gépjármű- és tűzoltótechnika-felújítást, a szakképzést, valamint a kárhelyszíni kommunikációs eszköz-beszerzést.

Mindezeken túl a mentő tűzvédelem egyszerűbb és költséghatékonyabb támogatása érdekében elindítottuk a Nemzeti Tűzoltóautó Gyártási Programot, amelynek keretében 2017. év végéig a BM HEROS Zrt. 90 db Heros R16 típusú gépjárműfecskendőt gyártott.

Összegzés:

A katasztrófavédelem munkája során elsődleges cél volt a hazai települések valós veszélyeztetettségén alapuló kockázatértékelés rendszeres felülvizsgálata, a lakosság sebezhetőségére összpontosító tervezés, az előrelátás.

Megállapítható, hogy a katasztrófavédelem, együttműködve más rendvédelmi és közigazgatási szervekkel, valamint a Magyar Honvédséggel, széleskörű, önkéntes, karitatív és lakossági támogatással, eredményesen teljesítette feladatait. Sikeresen prognosztizálta a várható veszélyhelyzeteket, tudatosan megkezdte a katasztrófakockázat-értékelési rendszer továbbfejlesztését, amely a jövőbeni veszélyhelyzetek prognosztizálásában is hatékonyan közreműködhet.

Ugyanilyen tudatossággal jártunk el nem csupán a tervezés, de a veszélyhelyzet-kezelés terén is. A katasztrófavédelem hazánkban teljesen újszerű módon kiépítette az önkéntes mentőszervezetek, önkéntes tűzoltó egyesületek minősítésének és alkalmazásának rendszerét, amelynek köszönhetően

nagymértékű erőfeszítést értünk el, és olyan tudás áll rendelkezésünkre, amely kiegészíti a hivatásos egységeket. A rendszeres alkalmazás során költségcsökkentés valósul meg, miközben a hivatásos egységek készenlétének fenntartása is biztosított marad.

A mentőszervezetek és önkéntes tűzoltó egyesületek a BM OKF által kiírt nemzeti pályázaton évente elnyert felszerelésüket bevetéseiken rendszeresen használják. Magyarország központi mentőszervezete, a HUNOR, az elmúlt években továbbfejlesztette képességeit, kiemelkedő, magas technikai színvonalú mentőszervezetekkel gyakorlatozott és nemzetközi elismertségre tett szert.

Az önkéntes mentőszervezetek, tűzoltó egyesületek és a polgári védelmi szervezetek felkészítése és gyakorlata során pedig szintén új érték teremődik, mert törekvésünk, hogy valós kockázati helyszínen valós, a lakosság és a települések biztonsága érdekében végzett tevékenységet tudjon végrehajtani a csapatok állománya.

A veszélyhelyzetek tudatos, tervszerű csökkentésével, megelőzésével, a hatékony beavatkozással a katasztrófavédelem jelentősen hozzájárult a közbiztonság hatékonyságának növeléséhez, az emberek életminőségének javításához, valamint a nemzetgazdaság biztonságos működéséhez.